

Любомир Винар
(Кент, Огайо, США)

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті розглядається понад 45-річна діяльність Українського історичного товариства. Товариство з 1965 року об'єднує провідних істориків та інших науковців. УІТ зробило значний внесок у розвиток української історичної науки, видає історичний журнал "Український історик" та історичні монографії, співпрацює з різними науковими та історичними об'єднаннями. Товариство бере участь у різноманітних наукових конференціях у США, Канаді, Європі, Україні.

Сьогодні УІТ сприяє дослідженню східноєвропейської історії та історії України.

Ключові слова: Українське історичне товариство, історіографія, українські вчені закордоном.

В статье рассматривается более чем 45-летняя деятельность Украинского исторического общества. Общество с 1965 года объединяет известных историков и других специалистов. УИО сделало значительный вклад в развитие украинской исторической науки, издает исторический журнал "Украинский историк" и исторические монографии, сотрудничает с разными научными и историческими объединениями. Общество представлено на разноматематических научных конференциях в США, Канаде, Европе, Украине.

Сегодня УИО поддерживает исследования истории Восточной Европы и истории Украины.

Ключевые слова: Украинское историческое общество, историография, украинские ученые за границей.

In the article the author examines the activities of the Ukrainian Historical Association during the last 45 years. The Association from 1965 consists of historians and other scholars. The Ukrainian Historical Association contributes significantly to the development historical scholarship. UHA publish historical journal "Ukrainian Historian" and historical monographs, cooperate with various scholarly and historical associations. The UHA is a participant

in various American, Canadian, European and Ukrainian learned Conferences.

Presently UHA promote studies on East-European History, and specially the history of the Ukraine.

Key words: *Ukrainian Historical Association, historiography, Ukrainian Scholars abroad.*

В 2010 р. Українському історичному товариству (далі – УІТ) виповнюється 45 років. Протягом цих років воно відіграє важливу роль у дослідженні українського історичного процесу. Членами УІТ були і є дослідники з материкової і діаспорної України. Товариство постало в університетському містечку Болдер (штат Колорадо) в Америці, і у відносно короткому часі розгорнуло свою діяльність в Америці, Західній Європі, Канаді й Австралії, а від 1990 року – в Україні. Журнал Українського Історичного Товариства “Український Історик” (далі – УІ), який оснований у 1963 р., протягом довгих років був головним виданням української наукової історіографії і до сьогодні репрезентує українську історичну науку на міжнародних форумах [7; 12].

Діяльність Товариства та роль УІ сьогодні вивчається материковими дослідниками. Йому присвячені не лише численні статті, а й низка монографій. Серед найповажніших праць варто назвати книгу київського історика Людмили Сакади, видану у 2003 р. та присвячену журналу УІТ [12], а також нещодавно видану джерельну монографію острожанки др. Алли Атаманенко, присвячену різним аспектам діяльності Товариства у 1963 – 1991 рр. [2]. Поза тим, як засновник журналу “Український історик”, а також президент УІТ, хочу поділитися своїми думками про роль Товариства в контексті розвитку української історіографії.

Спершу виринає питання, яке я ставив кілька років тому на міжнародному конгресі українських істориків у Луцьку: чи при постанні і діяльності УІТ, ми придержувалися певних положень або принципів і водночас, чи вони визначають роль Товариства та УІ в історіографії. Тож серед основоположних принципів нашої праці згадаємо такі:

Українська історія є інтегральною частиною світової історії, подібно, як українська історіографія є невід’ємною частиною міжнародної – світової історіографії.

Національна історіографія є інтегральною частиною світової історичної науки, яка розвивається як поєднання національних історіографій, що існують в різних державах. Вона репрезентована істориками і дослідниками спеціальних історичних наук окремих націй.

Українська наукова історіографія неподільна і розвивається спільними силами українських істориків в Україні і поза її межами. Вона базується на науковій методі історичного досліджу.

Українське Історичне Товариство де факто є міжнародним історичним товариством, що об'єднує істориків і дослідників допоміжних історичних наук. Сьогодні в Україні діяльність провадиться в наукових осередках УІТ, які здебільшого існують при університетах або інших наукових установах.

"Український Історик" де факто став міжнародним українським історичним журналом, в якому співпрацюють представники різних генерацій дослідників з різних країн. Редакційна колегія журналу складається із вчених, які проживають на Заході та в Україні.

До 1990 року УІТ і УІ заступали інтереси української історіографії на міжнародних і українських наукових форумах. Після відновлення української державності УІТ включились повністю в розбудову української історіографії і національної української культури в Україні.

Співпраця УІТ з неукраїнськими (зокрема, Американська Історична Асоціація, Американська Асоціація для Підтримки Славістичних Студій, Канадська Славістична Асоціація та ін.) та міжнародними (зокрема, МАУ) й українськими (наприклад, Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, інститути Національної Академії Наук України, УВАН, університети) науковими установами є винятково важливою. Особливо афіліяція УІТ з Американським Історичним Товариством сприяє поширенню української історичної науки на міжнародному форумі.

Матеріали, які друкуються в журналі "Український Історик" індексуються в міжнародних бібліографічних довідниках (напр. "Гісторікал абстракт") і це включає дослідження з історії України у світову історіографічно-бібліографічну мережу, якою користуються дослідники різних націй.

Для кращої координації діяльності істориків УІТ започаткувало у 2000 р. відбуття що три роки Міжнародних історичних конгресів в Україні, з участю істориків і дослідників допоміжних історичних дисциплін з різних країн. До сьогодні відбуло три конгреси. Це важливий форум наукового спілкування українських материкових і діаспорних дослідників. Конгреси були важливим чинником для обговорення актуальних проблем української історії і сучасного стану української історичної науки.

ПРИЧИНИ ПОСТАННЯ УІТ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Як відомо, у 1964 р. постала Ініціативна Група УІТ, яка складала-

ся з 17 істориків і археологів, а вже в короткому часі офіційно переведено листовим шляхом вибори першої Управи УІТ. Треба згадати зокрема про важливу роллю в народженню Товариства професорів Київського університету Олександра Петровича Оглоблина (Мезька), Наталії Полонської-Василенко, члена НТШ у Львові Миколи Чубатого – першого голови НТШ в Америці, археологів Ярослава Пастернака, Петра Курінного, Михайла Міллера, Марка Антоновича та інших вчених, які репрезентували різні генерації дослідників і різні історіографічні традиції.

Постання УІТ було безпосередньо пов'язане із такими головними факторами і причинами:

1. Стан української історичної науки в Україні. В Україні в 1950 – 1960-х рр. українська наукова історіографія майже не існувала – її замінила партійна радянська, що унеможливило нормальний розвиток історичної науки. Історіографія стала інструментом комуністичної партії і втратила характер незалежної наукової дисципліни. Не менш важливим чинником стала систематична русифікація української історичної науки і національної культури, що її послідовно здійснювала комуністична партія, пропагуючи концепцію т.зв. “радянського народу”, “радянської культури”, “радянської людини”, “вітчизняної історіографії”, “спільної вітчизни СРСР” та інших, що обґрунтовували “єдність походження і спільність всього історичного і культурного розвитку” [8, с. 7] російського, українського і білоруського народів. На сторінках київського “Українського історичного журналу” наголошувалось потребу “злиття націй” і створення т.зв. “радянського народу” [15, с. 78]. Ці концепції були продуктом ЦК КПСС і не мали нічого спільного з історичною наукою. Їх спрепарували головню на виправдання русифікаційної політики комуністичної партії в Україні. Можна об’єктивно ствердити, що незалежна історична наука в радянській Україні була знищена. Михайло Брайчевський про цей час писав, що в “...нашій історіографії” з’явилася тенденція розглядати “поняття російський народ як щось позаісторичне. У зв’язку з цим виникло прагнення вважати Радянський Союз безпосереднім спадкоємцем “єдиної і неподільної” Росії. Всяка критика імперіялістичної політики російського царизму розглядалася як щось небезпечне, як таке, що може завдати шкоди дружбі радянських народів. У зв’язку з цим історія України дістала дуже своєрідну інтерпретацію. Виходило, що протягом багатьох століть українських народ боровся, головним чином, проти власної національної незалежності” [3, с. 494].

2. Стан історичної науки на Заході. В Європі й Америці історики засвітлювали історію України через призму російської схеми історії Східної Європи або модифікованої радянської історичної схеми. В Америці російські історики-емігранти значною мірою сприяли русифікації американської історіографії Східної Європи. Історію України дуже часто висвітлювалося як інтегральну частину російської або дочіпку до неї. У 1960-х роках внаслідок цієї ситуації було навіть важко включити історичну тематику української історії в наукові конференції. Отже, ситуація не була конструктивна для розвитку історичної української науки. Існуючі наукові установи НТШ і УВАН задовільно не координували діяльності істориків в діяспорі, тому ми вважали, що склалася кризова ситуація.

3. Потреба у професійній історичній організації, яка могла видавати фаховий історичний журнал "Український Історик", що зачав появлятися в 1963 р. Без власного фахового журналу не можна було претендувати на розвиток національної української історіографії в неукраїнському світі.

Отже, можна ствердити, що організація УІТ була закономірна. Українські історики різних історіографічних генерацій підтримали ідею видання історичного журналу і заснування історичного професійного товариства, що сталося на початку березня 1965 р. Ішлося про "бути чи не бути" українській історичній науці і її репрезентації на міжнародному форумі. Заснування історичного журналу й історичного товариства, на нашу тогочасну думку, розв'язувало багато проблем, пов'язаних із кризовим станом української історіографії. Також ішлося, щоб в УІТ об'єднати істориків з УВАН і НТШ, а також тих, що не були членами жадних наукових установ.

Сьогодні варто із великим признанням відзначити бувших професорів Київського університету і академіків Української Вільної Академії Наук Олександра Петровича Оглоблина і Наталію Дмитрівну Полонську-Василенко, які очолили першу Управу УІТ і були одними з головних будівничих Товариства. Також проф. Ілля Витанович, видатний історик-економіст, проф. Михайло Ждан, спеціаліст з досліджень Золотої Орди і середньовічної української держави, д-р Роман Климкевич, геральдик і дослідник допоміжних історичних дисциплін, видатні археологи проф. Ярослав Пастернак, проф. Петро Курінний і проф. Михайло Міллер, історик церкви проф. Микола Чубатий, історик проф. Василь Дубровський, історик-етнограф проф. Євген Онацький, дослідник України ХХ ст. проф. Ігор Каменецький, історик церкви

д-р Іриной Назарко, д-р Марко Антонович і д-р Олександр Домбровський, економіст д-р Богдан Винар й інші члени Ініціативної Групи УІТ, репрезентували різні генерації науковців і різні українські землі та були членами різних наукових установ в Україні та Європі (НТШ, ВУАН, УАН, УВУ, НТШ в Європі, Канаді й Америці, УВАН). Отже, ми мали широку базу для організації УІТ. Перед новопосталим товариством стояли великі завдання в контексті розбудови української історичної науки на Заході та її фактичної репрезентації на міжнародному науковому форумі, в тому числі й на міжнародних історичних конгресах.

Які ж були основні завдання УІТ в 1965 р. і пізніших роках? Це ясно з'ясовано в Комунікаті про “Вибір Управи” УІТ з 1-го березня 1965 р., в якому читаємо: “Українське Історичне Товариство ставить перед собою такі завдання:

1. Об'єднувати істориків, дослідників історичних наук, а також активних прихильників української історичної науки.
2. Пильнувати і боронити інтереси вільної української науки та її кращі традиції.
3. Нотувати і виправляти фальшиві і тенденційні інтерпретації історії України в історичних працях ССРСР і у вільному світі.
4. Видавати історичний журнал “Український Історик” і допомагати у виданні історичних праць з історії України і Східної Європи.
5. Сприяти виявленню, реєструванню й визначенню джерельних матеріалів до історії України в закордонних архівах і бібліотеках.
6. Співпрацювати з українськими науковими установами у вільному світі й налагоджувати зв'язки з чужинецькими науковими установами” [1].

Найважливішим завданням новоствореного товариства була розбудова “Українського Історика” і об'єднання біля журналу різних поколінь українських дослідників. Для внутрішнього зв'язку було започатковано видання “Бюлетеню УІТ” за редакцією д-ра Романа Климкевича, в якому містився інформативний матеріал про діяльність УІТ і його членів, офіційні документи й інші матеріали.

Наголос ми ставили на виправлення тенденційних і фальшивих інтерпретацій української історії в працях советських і західних дослідників, а рівночасно уважали потрібним творити нові історіографічні вартості. В тому часі ми працювали подвійно: за наших колег-істориків в Україні, які не мали змоги об'єктивно наświetлювати і аналізувати різні періоди історії України через партійну комуністичну владу і за себе самих – себто істориків-емігрантів-діяспорників.

Треба згадати, що ніхто з Президії УІТ, ані редактор УІ не брав жадних гонорарів-винагород за працю, а навпаки, дуже часто ми докладали свої гроші, щоб вдержати УІ, хоча часи були важкі. Така була настанова основників Товариства і його членів. Історики працювали з почуття обов’язку до української і світової історіографії і до української нації, яка боролася за своє існування в радянській “імперії зла”.

Періодизація:

Діяльність УІТ можна поділити на два головні періоди з відповідними хронологічними субперіодами, що охоплюють цілість діяльності УІТ і розвиток “Українського Історика”. Перший включає роки з 1963 до 1990 – час, коли УІТ ставало головним українським історичним товариством на Заході і репрезентувало українську історіографію на науковому українському й неукраїнському форумах. В той час УІ став центральним органом української історіографії [4; 3]. Тоді і пізніших роках праця УІТ провадилася в двох площинах: науково-видавничій і науково-організаційній. Вже на початку 1970-х років УІ став загальноновизнаним журналом української наукової історіографії, а в УІТ було об’єднано дослідників різних генерацій, в тому часі і тих, які спочатку стояли в опозиції до УІТ і УІ, вважаючи, що товариство повинно діяти як автономна частина при УВАН або НТШ (хоч би згадати І. Лисяка-Рудницького, О. Прицака, В. Міяковського й інших). В той час УІТ було афілійовано з Американською Історичною Асоціацією (American Historical Association) – престижною найбільшою організацією американських істориків – це дало нам прямий доступ до міжнародних історичних конгресів, конференцій і з’їздів, а також допомогло стати в обороні переслідуваних українських істориків і дисидентів у поневоленій Україні.

З перспективи часу, можна визначити рік 1990, як переломний рік в історії УІТ і української історіографії. Це був останній рік радянської влади. Тоді в Києві відбувся I Конгрес Міжнародної Асоціації Україністів, на якому 1 вересня 1990 р. з рамені Українського Історичного Товариства внесено і прийнято Міжнародним конгресом дві важливі, переломові резолюції:

“Підтримати пропозицію голови Українського Історичного Товариства про проголошення 1991 року ювілейним роком Михайла Грушевського;

Вимагати від ЦК КПУ скасувати сталінську постанову і тези “До 300-ліття возз’єднання України з Росією”, засудивши їх, як такі, що брутально фальсифікують історію України”.

Ці резолюції спонтанно і з ентузіазмом прийняли усі учасники конгресу за виїмком кількох партійних істориків. Тоді я повністю відчув, що закінчується період партійної комуністичної і починається відродження української наукової історіографії. Прийняття пропозиції ювілейного року відзначити ювілей Михайла Грушевського, якого до того часу комуністичні історики і Комуністична Партія уважали найбільшим “фальсифікатором” історії України, було саме цим сигналом кінця антинаукової російськоцентричної радянської української історіографії.

Тому другий період УІТ-УІ започаткувався в 1990 – 91 рр. у зв’язку з відновленням української незалежної держави. Цей період триває до сьогодні. Наша концепція діяльності є зовсім ясна. УІТ і УІ включилися в процес відродження української наукової національної історіографії в Україні і ми пов’язуємо майбутнє української історичної науки та Українського Історичного Товариства саме з Україною. Ми запросили наших колег до співпраці в УІТ і УІ, одночасно включено в Редакційну Колегію “Українського Історика” істориків і дослідників допоміжних історичних наук. З істориків в Україні – членів УІТ, варто згадати акад. Ярослава Ісаєвича, д-р Миколу Ковальського, д-р Ярослава Дашкевича та ін., які активно підтримали діяльність УІТ в Україні. Це період близької співпраці українських істориків на Заході з істориками з України, співпраці з УІТ з науковими установами й університетами в Україні. У висліді більш чи менш активно сьогодні діють осередки УІТ ім. Михайла Грушевського в різних наукових центрах України, переважно при університетах або інших наукових установах.

У тому далекому вже 1990 р. ми виразно бачили, що перед Українським Історичним Товариством і “Українським Істориком” стоїть найголовніше завдання включитися у розвиток української наукової національної історіографії в Україні та сприяти в міру можливого дальшій розбудові історичної науки. Це завдання у значній мірі виконано, але тепер, по закінченні першого десятиліття ХХІ ст., головна вага і відповідальність за розвиток національної історіографії лягає на плечі дослідників в Україні, які мають всі можливості для повноцінного джерельного, не контрольованого партійними чи іншими політичними чинниками дослідження українського історичного процесу та вивчення різних наукових проблем.

Науково-організаційна діяльність

На самому початку УІТ складалася з двох категорій членства: 1)

дійсні члени-дослідники і 2) члени-прихильники (любителі історії). В короткому часі постали відділи або осередки УІТ в Америці, Канаді та Європі. Це був період нагальної розбудови Товариства і "Українського Історика".

В Німеччині осередок УІТ постав в 1965 р. (голова Наталія Полонська-Василенко), пізніше – в Нью-Йорку (О. Домбровський), в Денвері (Б. Винар), Торонто (В. Верига), Клівленді (Л. Винар), Вінніпезі (О. Герус), Чикаго (М. Біда), Парижі (А. Жуковський) й інших містах. В різних містах Америки, Європи, Канади постали представництва УІ, одним із перших було основане Представництво УІТ-УІ (П. Грін, перший голова) в Австралії.

Треба підкреслити, що УІТ завжди прагнуло й далі змагає до співпраці з іншими науковими установами, а деяким допомогла у їхній діяльності. Ми брали участь в організації Наукової Ради, а тепер Світової Наукової Ради при СКУ. УІТ причинилося до постання Українського Соціологічного Інституту, що спершу діяв як автономна установа в УІТ (1969 – 1970). УІТ тісно співпрацювало з УВАН у США і Канаді і з їхніми історичними секціями, з НТШ в Америці, Європі, Канаді й Австралії, з Українським Вільним Університетом в Мюнхені та іншими науковими установами, зокрема з Українським Генеалогічним і Геральдичним Товариством.

Також УІТ співпрацює з неукраїнськими науковими інституціями та університетами. З іншими установами УІТ часто відбувало спільні конференції і це значно скріпило значення і вагу Товариства в міжнародному науковому житті. Тут не маємо змоги вичислити усі, навіть найголовніші конференції, організовані за ініціативою УІТ або у співпраці з іншими установами. Треба лиш згадати, що починаючи з 1966 р. ми дали ініціативу до періодичних наукових конференцій, присвячених Михайлові Грушевському, патрону УІТ. Це мало безпосередній вплив на народження нової дисципліни "грушевськознавства", що сьогодні розбудовується спільними силами дослідників з України і діаспори. У 1976 р. УІТ дало ініціативу до відбуття першого з'їзду істориків України, до якої прилучився Український Науковий Інститут Гарвардського Університету та Канадський Інститут Українських Студій при Альбертському університеті. Спільно ми відбули цей з'їзд в Університеті Західного Онтаріо (Лондон, Онт., Канада). Нашим головним завданням було включити українську історіографію у світову історичну науку і це у значній мірі було досягнуте. Усі матеріали "Українського Історика" реєструються і реферуються в "Гісто-

рікал Абстрактс” і інших міжнародних бібліографічних довідниках, тим самим вводячи українську історіографію до світової історіографічно-бібліографічної мережі.

В Україні УІТ теж співпрацює з науковими установами та університетами. Ми вважаємо здобутком відкриття Редакційного бюро “Українського Історика” в Україні, існування якого полегшує видавничій процес журналу, наближає журнал до значної частини його співробітників. Перенесення друку частини тиражу до України має наблизити видання безпосередньо до читача. У 1999 р. УІТ було спів-організатором Конгресу Міжнародної Асоціації Українців в Одесі, 2000 р. – Конгресу українських істориків у Чернівцях. Згадаємо інститути НАН України – Археографії, Історії, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича й інші. Окрему увагу звернено на співпрацю з Міжнародною Асоціацією Українців (МАУ) і Світовою Науковою Радою при СКУ. УІТ одночасно допомагає розбудовувати бібліотеки при університетах і установах. Окрему увагу УІТ зосереджує на сприянні діяльності історико-меморіальних музеїв Михайла Грушевського у Києві та Львові, що включає різні аспекти, в тому числі й розбудову бібліотечних фондів і колекцій грушевськіяни. Багато зусиль докладено до формування українських бібліотечних фондів – протягом останніх 10-ох років УІТ вислало з США, Канади та Європи понад дев’ять тисяч томів “Українського Історика” й інших видань. Вислали ми, правдоподібно, більше дарових примірників, як українознавчі центри при Гарвардському і Альбертському Університетах, які мають набагато кращу матеріальну базу в порівнянні з незадовільною фінансовою основою УІТ. Постання бібліотек, спеціальних колекцій і архівних фондів в Україні – винятково важливе. Книгами, подарованими УІТ, користуються дослідники, студенти, викладачі і любителі історії в Україні.

Вважаючи сьогодні одним із пріоритетних дослідницьких напрямів вивчення різних аспектів історії української діаспори, УІТ сприяє діяльності Інституту дослідження української діаспори Національного університету “Острозька академія” та катедри історії української діаспори. При Інституті є книжкова колекція УІТ.

Важливо, що від самого початку свого існування і до сьогодні Українське Історичне Товариство не бере і не буде брати участі в двох сферах суспільного життя – релігійних спорах і політичних роздорах та непорозуміннях.

Видання УІТ

Одним з найважливіших показників діяльності УІТ є наукові видання, зокрема журнал "Український Історик", біля якого згуртувалися дослідники історії України. Сьогодні з перспективи 48-ми років, як основник і головний редактор УІ можу заявити, що ми своє завдання виконали: журнал не лише вдержався, але сьогодні є одним з головних журналів української історіографії, що видається спільними силами істориків в глобальному вимірі.

Колись советські історики писали, що ми "намагаємося прикрити наукоподібною фразеологією і формою викладу свої фальсифікації минулого і сучасного українського народу" [10, с. 5; 13, с. 60], а інші закидали, що УІ появляється за гроші "американської розвідки" і автори УІ "нападають на вікову дружбу російського і українського народів, що мов колька в боці, не дає їм дихати" [11, с. 92-98; 5, с. 20-21]. Також їм дуже боліло, що ми прийняли з доповненнями історичну схему М. Грушевського, який в очах партійних борзописців був найбільшим "фальсификатором української історії". Ми розуміли тоді правдивих українських істориків, а не партійних апаратчиків, які писали на замовлення партії і були невірниками советської системи. Проте було тяжко зрозуміти їхню невірничу настанову і активну участь в нищенні української історичної науки. Багато з них "перевиконали норму" і спричинилися до повної фальсифікації і русифікації історії. І саме "Український Історик" та історики на еміграції, без жадних державних субсидій та стипендій, довгі роки висвітлювали різні фальшиві концепції істориків в Советському Союзі і на Заході, в яких в кривому дзеркалі було насвітлювано історичні явища та український історичний процес.

Тематично УІ охоплює усі періоди історії України і допоміжні історичні дисципліни [9; 14]. Часом друкують в журналі свої праці неукраїнські дослідники (німецькі, американські та інші). Матеріали, друковані в УІ, індексуються в міжнародних бібліографічних довідниках (наприклад, "Гісторікал Абстрактс" (Historical Abstracts)), і тим самим вони включені в історіографічно-бібліографічну міжнародну мережу, є доступні усім дослідникам історії України і Східної Європи. Як вже згадувалося, засновано Редакційне бюро журналу в Національному університеті "Острозька академія", яке очолює голова осередку УІТ проф. Алла Атаманенко. Думаю, що проф. Оглоблін мав рацію, коли незадовго до смерті твердив, що "Український Історик" і УІТ врятували "честь української історіографії" під час комуністичної влади в Україні.

На окрему увагу заслуговує започаткування нової дисципліни “грушевськознавства” на сторінках УІ. В 1966 р., коли відзначалося 100-ліття народження Грушевського, було започатковано систематичне наукове вивчення життя і творчості історика. Сьогодні грушевськознавство розбудовується спільними силами дослідників в Україні та діаспорі.

Українське Історичне Товариство видає серійні видання, в яких висвітлюються різні аспекти української історії. Серед них:

Історичні монографії (з 1965 р.).

Історичні студії (з 1968).

Мемуаристика (з 1970).

Епістолярні джерела грушевськознавства (з 1997).

Грушевськіяна (з 1968).

Оглобляна (з 2000).

Українсько-єврейські дослідження (з 1970).

Історіографічні студії (з 2003 р.).

Історичні джерела (2004) та ін.

Також УІТ є співвидавцем видань “Наукові записки. Серія історія” Національного університету “Острозька академія” та “Дрогобицький краєзнавчий збірник” Дрогобицького державного педагогічного університету. УІТ публікує також позасерійні видання, часто у співпраці з науковими установами й університетами в Україні.

Серед здійснених видань УІТ – перший “Атлас історії України”, англломовні видання “Зв’язки Габсбургів з козаками. Щоденник Еріха Ляссоти” (ред. Л. Винар) та “Трагедія Винниці” (ред. Ігор Каменецький), “Англійські звідомлення про І. Мазепу” Т. Мацькова, україномовні “Студії з історії України” (1995), “Люди Старої України” (2000) та “Переяславський договір 1654 р.” (2003) О. Оглоблина, “Михайло Грушевський: історик і будівничий нації” Л. Винара (1992) і цілий ряд інших публікацій, включаючи вибрані наукові дослідження (1998) та “Спомини” (2009) Ол. Домбровського, “Вибрані твори” Михайла Брайчевського (1999), в якому за його життя було усучаснено і перевидано деякі головні монографії й інші матеріали історика й археолога, голови Осередку УІТ в Києві (видання УІТ і УВАН), та ювілейний збірник “Осягнення історії” на пошану професора Миколи Ковальського (1999, спільно з Острозькою Академією), книгу Т. Мацькова “Хмельниччина в тогочасних західноєвропейських джерелах” (2007). В 2000 р. ми видали спільно з Інститутом української літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ і УВАН у США “Із літературної

спадщини" Михайла Грушевського, спільно з УВАН та СКУ два видання монографії О. Оглоблина "Гетьман Іван Мазепа і його доба" та інші. Спільно з Інститутом дослідження української діаспори НаУОА видано дослідження та матеріали, присвячені О. Кандибі (Ольжичу) Л. Винара (2008), з Інститутом та НТШ у Львові – раритетну працю С. Наріжного "Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами" (2008) та інші. Вже з'явилося 5 томів серії "Епістолярні джерела грушевськознавства", підготовлені у співпраці з науковими інститутами Національної академії наук України та іншими установами. За нашими обчисленнями, разом УІТ видало приблизно 150 окремих книжкових публікацій.

Тепер обговорюємо пляни наступних монографічних видань, джерельних та довідкових публікацій з нашими університетами та науковими установами в Україні і діаспорі. Сьогодні заплановане нове серійне видання "Епістолярні джерела історичної науки", де буде публікуватися листування істориків. Крім того, продовжується видання наукових праць Олександра Оглоблина і продовжують готуватися окремі томи існуючих серій – сьогодні завершується підготовка до друку видання "Спогадів" Наталії Полонської-Василенко та Лева Биковського, збірка праць довголітнього члена УІТ Марка Антоновича, перевидання збірника наукових праць, присвячених гетьманові Івану Мазепі Варшавського наукового Інституту, черговий том "Листування Михайла Грушевського" та ін. Можна сказати, що в ділянці науково-видавничій, без огляду на незадовільну матеріальну базу, багато досягнуто.

Сьогодні УІТ не припиняє своєї праці. Є нові видавничі та організаційні пляни, які будемо поступово реалізовувати. Україна за 20 років незалежності, на жаль, все ще потребує відстоювання національної концепції української історії, вивчення на основі нових архівних матеріалів тих наукових проблем, що досі не знайшли достатнього висвітлення. Немає сумніву, що шляхом ділової співпраці і відповідної координації діяльності дослідників історичного розвитку української нації в контексті світової історії, зможемо причинитися до повного відродження української національної культури, як інтегральної частини світової культури. Спільними силами і співпрацею поставимо українську історичну науку на відповідний рівень, як складову частину світової історіографії і запрошуємо всіх до співпраці.

Джерела та література:

1. Архів УІТ, ф. “Українське Історичне Товариство”, спр. “Вибір Управи”. – Комунікат (1 березня 1965 р.).
2. Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність (1965 – 1991) / А. Атаманенко. – Острог, 2010. – 672 с.
3. Брайчевський М. Вибрані твори / М. Брайчевський. – Нью-Йорк; К. : Видавничий дім “KM Academia”, 1999. – 597 с.
4. Винар Л. Десятиліття “Українського Історика” (1963 – 1973) / Л. Винар. – Мюнхен, 1974. – С. 3–26.
5. Винар Л. Думки про “Українського Історика” і сучасний стан української історичної науки / Л. Винар // Український історик. – 1978. – Т. 15. – Ч. 1-3 (57-59). – С. 5–29.
6. Винар Л. “Український Історик” з перспективи 35 років (1963 – 1998) / Л. Винар // Український Історик. – 1998. – Т. 35. – Ч. 136-139. – С. 7–25.
7. Винар Л. Українське Історичне Товариство 1965 – 2000. Статті і матеріали / Л. Винар. – Чернівці, 2000. – 126 с.
8. Гуслистий К. Г. Боротьба українського народу проти іноземних поневолювачів / К.Г. Гуслистий // Визвольна боротьба українського народу 1648 – 1654 рр. і возз’єднання України з Росією. – К., 1954. – С. 7.
9. Журнал Українського Історичного Товариства. Показчик змісту 1963 – 1992 / [За ред. Любомира Винара]. – К., 1993. – 114 с.
10. Котляр М. Історичне минуле українського народу і зарубіжні фальсифікатори / М. Котляр. – К. : Політвидав України, 1974. – 80 с.
11. Маланчук Ф. Гниле коріння / Ф. Маланчук // Жовтень. – 1978. – Ч. 4. – С. 92–98.
12. Сакада Л. Журнал “Український історик” в українській історіографії другої половини ХХ ст. : автореф. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / Л. Сакада. – К., 2000. – 20 с.
13. Сарбей В. Г. Очерки по методологии и историографии истории Украины / В.Г. Сарбей. – К. : Наукова думка, 1989. – 242 с.
14. Український Історик. Показчик змісту за роки 1963 – 1997 / [Упоряд. Людмила Сакада]. – 1999. – Ч. 140. – С. 23–166.
15. Холмогоров О. І. Інтернаціональна єдність, народжена Великим Жовтнем / О.І. Холмогоров // УІЖ. – № 10. – 1977. – С. 71–81.